

แนะนำและวิจารณ์หนังสือ

BOOK REVIEW

Hill Farms and Paddy Fields : Life in Mainland Southeast Asia

by Robbins Burling (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, Inc., 1965), paperback, 180 pp.

หนังสือเล่มเล็ก ๆ เล่มนี้เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนชนบทสามัญทั่ว ๆ ไป ซึ่งอยู่ในอาณาที่บริเวณที่เรียกกันว่า “ผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (mainland Southeast Asia) คือ แผ่นดินซึ่งไม่รวมเอาหมู่เกาะทั้งหลายเข้ามาไว้ด้วย อาณาบริเวณที่เป็น “ผืนแผ่นดินใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ตามหนังสือเล่มนี้มีตั้งแต่ดินแดนของมาเลเซียตอนใต้เรื่อยขึ้นไปถึงดินแดนของประเทศไทย พม่า อินเดียใต้ ลาว เขมร และเวียดนาม ผู้คนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณดังกล่าวมีอยู่หลายเชื้อชาติ (races) หลายภาษา (languages) และหลายเผ่า (tribes) มีธรรมเนียมประเพณีที่มีทั้งแตกต่างกันมากมายและที่สืบสายมาจากวัฒนธรรมใหญ่ ๆ ร่วมกันก็มี ลักษณะสำคัญของผู้คนพลเมืองรวมทั้งวัฒนธรรม (ตามความหมายในทางสังคม-มานุษยวิทยา) จึงเป็นสิ่งที่หนังสือเล่มนี้ (และในอีกหลายข้อหลายเล่ม) เรียกว่ามีทั้ง “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” (unity) และ “ความแตกต่างกัน” (diversity)

روبินส์ เบอร์ลิง (Robbins Burling) ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เป็นนักมานุษยวิทยา สัญชาติอเมริกัน ปัจจุบันสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน เบอร์ลิงได้มีประสบการณ์โดยตรงเกี่ยวกับประชาชนพลเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ในระหว่างปี พ.ศ. 2497—2499 เขาได้ออกมาทำการศึกษาชาติวงศ์วรรณา (ethnology) อยู่กับชนเผ่า “กาโร” (Garo tribe) ในแคว้นอัสสัม (Assam) ประเทศอินเดีย และในระหว่างปี พ.ศ. 2502—2503 เขาก็ได้มาสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยวังก์ิง ประเทศพม่า ข้อนี้นับว่าสำคัญเพราะช่วยให้เขาเข้าใจปัญหาและภาวะการณ์ต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ลึกซึ้งกว่าการที่ผู้เขียนเป็นเพียงผู้รู้

ทางทฤษฎีแต่อย่างเดียว อย่างไรก็ตามก็คิดสำหรับในทางทฤษฎีเอง เบอร์ลิงก็ได้รับกวีนิพนธ์มาอย่างดี คือได้รับปริญญาเอกทางด้านมานุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด และได้เขียนหนังสือทางด้านมานุษยวิทยาบ้างแล้ว ก่อนที่จะมาเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้น ฉะนั้น ด้วยคุณสมบัติส่วนตัวของผู้เขียนดังกล่าว จึงพอจะเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ข้อความรู้ที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงต่อสภาพความจริงของเรื่องต่างๆ ที่ผู้เขียนนำมาเสนอได้

ดร. เบอร์ลิง ได้แบ่งแยกประชาชนใน “ผืนแผ่นดินใหญ่แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ออกเป็น 2 พวกใหญ่ ๆ ตามวิธีของเขา คือ พวกที่อยู่บนเนินตามไหล่เขาหรือในบริเวณพื้นที่สูงขึ้นไปเรียกว่า “คนคอย” (hill people) พวก “คนคอย” ส่วนใหญ่จะอยู่กันในสังคมที่ในทางมานุษยวิทยานิยมเรียกกันว่า “สังคมเผ่าชน” (tribal society) คือเป็นสังคมขนาดเล็กมีสมาชิกค่อนข้างน้อย (ประมาณ 100-200 คน โดยเฉลี่ย) สมาชิกในสังคมมีความผูกพันทั้งในทางภาษา เชื้อชาติและวัฒนธรรม มักจะรู้จักกันดีเพราะอยู่ร่วมเป็นร่วมตายใกล้ชิดกันอยู่เสมอ ส่วนคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คือคนซึ่ง ดร.เบอร์ลิง เรียกว่า “คนทุ่งราบ” (plains people) คนทุ่งราบมีอยู่หนาแน่นและมีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างกันในทางธรรมเนียมประเพณีและภาษา และอยู่ภายใต้ศาสนาสำคัญของโลกคือ พุทธ ฮินดู และอิสลาม คำรังสีพอยู่ด้วยการปลูกข้าวโดยวิธีการทำนาข้าวเป็นส่วนใหญ่ แต่ละประเทศในแผ่นดินใหญ่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงประกอบด้วย “คนทุ่งราบ” เป็นส่วนใหญ่ และ “คนคอย” เป็นบุคคลจำพวกหนึ่งของคนส่วนน้อยเสมอ พวกคนคอยนั้นมีลักษณะเป็น “วิวิธพันธุ์” (heterogeneity) มากกว่า คือมีอยู่หลายเผ่า ธรรมเนียมประเพณีของคนแต่ละเผ่าก็แตกต่างกันออกไปรวมทั้งภาษาและศาสนา พวกคนคอยนั้นตามปกติจะทำการเกษตรแบบเคลื่อนย้ายที่บ่อย ๆ (shifting agriculture) ศาสนาใหญ่ที่คนทุ่งราบนับถืออยู่คือ พุทธ ฮินดู และอิสลาม นั้นปรากฏว่าเข้าไปสู่วิถีชีวิตของคนคอยแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น คนคอยส่วนใหญ่จะนับถือผีหรือวิญญาณ ในรูปต่างๆ

ในบรรดาคคนคอยเผ่าต่างๆ ที่มีอยู่อย่างมากมายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ปรากฏว่า ดร. เบอร์ลิง ได้เลือกนำมาเขียนไว้อย่างค่อนข้างละเอียดในหนังสือเล่มนี้แต่เพียง 2 เผ่าเท่านั้น คือเผ่ากาโร (Garo) ซึ่งมีอยู่หนาแน่นในแคว้นอัสสัมทางตอนใต้ของประเทศ

อินเดีย คำว่า “กาโร” นั้นเป็นคำที่คนอื่นเรียกชื่อคนเผ่านี้ ผู้ซึ่งเรียกตัวเองว่า “อ’จิก” (A’chik) ซึ่งแปลว่า “คนคอย” (hill man) นั้นเอง โดยทั่วไปคนเผ่า “กาโร” และคนคอยเผ่าอื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในฮิลล์สมีลักษณะหลายๆ ประการคล้ายคลึงกับคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าชาวอินเดียซึ่งพวกกาโรอยู่ใกล้ซีกกว่า ภาษาของชนเผ่ากาโรอยู่ในตระกูล “ทิเบต—พม่า” (Tibeto Berman) ชาวกาโรประมาณ 25,000 คน อาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของฮิลล์ส ถ้าจะพิจารณาตามมาตรฐานของอินเดียแล้ว ชาวคอยอย่างเช่นพวกกาโรนี้อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบกว่าทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความหนาแน่นของประชากรก็น้อยกว่า พืช ผักและอาหารการกินต่างๆ ก็มีอุดมกว่าพวกชาวอินเดียที่อยู่ในที่ราบซึ่งส่วนมากก็ยากจนแค้นแค้นเต็มที วิธีการปลูกพืชของชาวกาโรมักจะใช้การหว่านและปลูกรวมๆ กันไปโดยไม่แยกชนิดของพืชแบบที่คนในที่ราบนิยมทำกันอยู่ ผลของการปลูกพืชแบบนี้ก็คือว่าพืชหลายอย่างเช่น พริก มันเทศ ข้าวฟ่าง ข้าวโพด ฝ้าย และขิง ต่างก็ขึ้นปนกันไป วิธีการเช่นนี้อาจจะแปลกอยู่บ้างสำหรับคนทุ่งราบ แต่ ดร. เบอร์ลิงกล่าวว่า เป็นวิธีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดเพราะอากาศอำนวยให้มีการปลูกพืชได้ในระยะเวลายาวนาน พืชต่างชนิดกันก็อาจปลูกพร้อมๆ กันไปได้ ชาวกาโรเลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย

นอกจากชนเผ่ากาโรแล้ว ชนอีกเผ่าหนึ่งซึ่งหนังสือเล่มนี้เขียนไว้ก่อนข้างละเอียดยกก็คือ ชนเผ่า “ลามेत” (Lamet tribe) ชนเผ่านี้อาศัยอยู่ในบริเวณทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอาณาจักรลาวและอยู่ไม่ห่างไกลจากชายแดนของประเทศไทยและพม่ามากนัก ภาษาพูดของชาวลามेतนั้นจัดอยู่ได้ในกลุ่มภาษาตระกูล “มอญ—เขมร” (Mon-Khmer) ชนเผ่าลามेतมิได้อยู่ไม่มากนัก คือประมาณเพียง 4,000 คนเท่านั้น พวกนี้อาศัยอยู่บนพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นเขา หมู่บ้านของชนเผ่านี้จะสร้างอยู่ในพื้นที่ซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ 1,500—3,000 ฟุตเสมอ ชาวลามेतปลูกข้าวและพืชต่างๆ เช่นเดียวกับที่ชาวกาโรทำอยู่ วิธีการทำไร่นาก็เป็นวิธีที่ง่าย ๆ คือ ถางป่า เผา และปลูกรวมๆ เครื่องมือเครื่องใช้ก็ง่าย ๆ ไม่มีแม้แต่ไถและไม่ปรากฏว่ามีการชลประทานแต่อย่างใด ชาวลามेतมีพิธีกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องกับวงจรทางเกษตร มีการทำพิธีพิธีกรรมเพื่อสังเวทวิญญาณของผีแห่งหมู่บ้าน

ด้วย ในบรรดาพืชต่างๆ ชาวลาเมทเชื่อว่าข้าวเท่านั้นที่มีวิญญาณ จะต้องมีการรักษา
วิญญาณของข้าวให้อยู่กับต้นข้าวไว้เสมอ พิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการเชิดวิญญาณของข้าว
ในระยะต่างๆ จึงเกิดขึ้นตามมาด้วย

นอกจากนั้น ดร. เบอริง ยังได้เขียนถึงเรื่องราวต่างๆ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของชน
สองเผ่านี้อย่างครอบคลุมทั่วไป อาทิ การเลี้ยงลูกเด็ก การแต่งงาน การครองเรือน พิธี
กรรมทางศาสนา ลักษณะของการตั้งบ้านเรือน การติดต่อกับชนนอกเผ่า เป็นต้น

ชนเผ่าอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในจำพวก "คนคอย" ที่ ดร. เบอริง กล่าวถึงไว้บ้างเล็กน้อย
ก็ได้แก่ ชนเผ่า "นาคาคอย" (Naga Hills) ซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านการเล่นหมาล่าหัวมนุษย์ ชายหนุ่ม
ในเผ่านี้ทุกคนก่อนที่จะแต่งงาน จะต้องพิสูจน์ให้เห็นเสียก่อนว่าตนมีฝีมือในการเล่นหมาล่าหัวมนุษย์
จากคนเผ่าอื่น ซึ่งถือว่าเป็นอันตรายและเป็นสิ่งที่น่าล่า เมื่อล่าหัวมนุษย์มาได้มักจะจัดให้มี
พิธีเฉลิมฉลองกัน การที่ชนเผ่านาคาชอบล่าหัวมนุษย์เช่นนี้เป็นเหตุให้ชนเผ่าอื่นที่อยู่ใกล้
เคียงต้องคอยระวังตัวมาก การสงครามระหว่างเผ่าและการล่าหัวมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่กีดขวางที่
สำคัญมิให้ชนเผ่าต่างๆ มีความผูกพันในทางการเมืองต่อกัน

สำหรับคนทุ่งราบนั้น ดร. เบอริง ได้หยิบยกเอามาพิจารณาเป็นรายประเทศเลย
ทีเดียว โดยเริ่มตั้งแต่พม่า ไทย เวียดนามรวมทั้งชนที่อยู่ตั้งเดิมในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียง
เฉียงใต้มาก่อน อันได้แก่มอญ ขอม จาม (Champa) เป็นอาทิ สิ่งสำคัญที่หนังสือเล่มนี้ได้
ชี้ให้เห็นถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทางวัฒนธรรมของคนทุ่งราบก็คือ ความมีภาวะ
เป็น "รัฐที่ถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของศาสนาฮินดู" (Hinduized Kingdoms) ทั้งนี้เนื่องมา
จากอิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียที่แผ่กระจายเข้ามาในอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียง-
ใต้้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยก่อนที่ชนชาติใหญ่ทั้งสามในบริเวณนี้ คือ พม่า ไทย และเวียดนาม
จะอพยพลงมาเสียอีก อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียโดยเฉพาะแนวความคิด ความเชื่อทาง
ก้านจักรวาล การเกิด การตาย ศิลปะ วรรณคดี กฎหมาย การรักษาความยุติธรรม แนวคิด
เกี่ยวกับสตรี ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร รวมทั้งแนวคิดในเรื่องกษัตริย์ การ
เมืองและการปกครอง ซึ่งเป็นแนวคิดของศาสนาฮินดู ได้แผ่กระจายเข้ามาปกคลุมอาณาจักร
ต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในสมัยนั้นๆ อันได้แก่อาณาจักรจัมปา (Champa) ขอม

และมอญ เป็นอาทิ เมื่ออาณาจักรเหล่านี้เสื่อมสลายตัวลงเพราะผู้พลั้งฝีมือทางทหารของกลุ่มชน 3 ชาติใหญ่ที่อพยพลงมาที่หลังไม่ได้จึงเกิดมีอาณาจักรของพม่า ไทย และเวียตนามขึ้น แต่วัฒนธรรมทางด้านศิลป ความเชื่อในเรื่องอื่น ๆ ผู้อิทธิพลของวัฒนธรรมฮินดูไม่ได้อาณาจักรเหล่านี้จึงได้ยอมรับเอาแนวคิดในเรื่องต่างๆตามลัทธิศาสนาฮินดูเข้าไปอย่างเต็มที่จนกลายเป็นอาณาจักร “ที่ถูกคัดแปลงให้เป็นแบบฮินดู” (Hinduized) ไป จะมีผิดแผกไปบ้างก็คือ เวียตนามเพราะตอนหลังได้ถูกอิทธิพลของวัฒนธรรมจีนครอบงำเนื่องจากต้องตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของจีนเสียเกือบหนึ่งพันปี อิทธิพลของวัฒนธรรมอินเดียในเวียตนามจึงลดน้อยลงไปกว่าในอาณาจักรอื่น ๆ

หลังจากวัฒนธรรมอินเดียกับวัฒนธรรมจีนได้แผ่ขยายเข้ามาปกคลุมอาณาบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้ว ต่อมาประมาณศตวรรษที่ 18 วัฒนธรรมใหญ่แห่งตะวันออกกลางก็เริ่มเข้ามาโดยเฉพาะศาสนาอิสลามได้เข้ามาฝังรากอยู่ได้อย่างแน่นแฟ้นในดินแดนของมลายูและทางตอนใต้ของไทย ต่อจากศาสนาอิสลามก็เป็นการมาปรากฏตัวของวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งต่อมาเมื่ออิทธิพลต่อรัฐต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอันมาก ทำให้อาณาจักรต่างๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต้องตกไปเป็นอาณานิคมของชาวยุโรปทั้งหมด เว้นแต่ราชอาณาจักรไทยเท่านั้นเอง

ทางด้านเศรษฐกิจ ดร. เบอร์ลิง ได้ให้ความสำคัญต่อผู้อพยพเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2 เชื้อชาติ คือ คนเชื้อชาติจีนและคนอินเดีย คนส่วนน้อยสองเชื้อชาติดังกล่าวนี้ได้มีบทบาทในการสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจให้ทั้งแก่ตนเองและแก่อาณานิคมที่ตนอพยพเข้าไปทำมาหากินอยู่ด้วย

นอกจากนั้น ดร. เบอร์ลิง ยังได้นำเอาหลักฐานทางโบราณคดีเกี่ยวกับมนุษย์ในระยะสั้น ๆ รวมทั้งธรรมเนียมประเพณีของคนเหล่านั้นมาพิจารณาเสนอไว้ในหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งการแยกประเภทกลุ่มของภาษาต่างๆ ที่มีอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย การที่ทำเช่นนั้นเลยทำให้หนังสือเล่มนี้มีลักษณะครอบคลุมอดีตและปัจจุบันของประชาชนและดินแดนแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอาไว้เกือบทุกแง่ทุกมุม โดยเฉพาะลักษณะของการดำรง

ชีพและวัฒนธรรมของคนธรรมดาสามัญทั่วไปอันเป็นส่วนใหญ่ของสังคม และมีความสำคัญต่อความคงอยู่หรือความสลายตัวของสังคมยิ่งกว่าคนชั้นสูงใด ๆ มากนัก

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมองในแง่ของเนื้อหาของเรื่องก็จะเห็นได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือในทางวิชาการซึ่งถ้าไม่ใช่นักศึกษาในทางสังคมศาสตร์อ่านแล้วก็คงจะน่าเบื่อ แต่อันที่จริงแล้วท่วงทำนองในการเขียนของ ดร. เบอร์ลิง ได้ลดความน่าเบื่อหน่ายอันเกิดขึ้นเนื่องจากความมีลักษณะเป็นวิชาการของหนังสือเล่มนี้ลงไปได้มากทีเดียวด้วยการเขียนอย่างง่าย ๆ ชัดเจน อธิบายถึงเรื่องราวต่างๆ โดยใช้ภาษาธรรมดาหลีกเลี่ยงจากการใช้ศัพท์แสงยากๆ ทางด้านมานุษยวิทยาเสียมาก ทำให้หนังสือเล่มนี้มีลักษณะที่อ่านได้ง่ายเข้า ผู้อ่านซึ่งเป็นคนธรรมดาที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษก็คงจะอ่านได้สนุกทุกคน ถ้าสนใจอยากจะทราบเรื่องราวของเราและคนที่อยู่ในบริเวณเดียวกับเรา

สนิท สัมภักการ